

Rolf Hedlund

SAMMANTRÄFFANDEN

Martins & Siws bok

PARKBÄNKEN

»ÖH, HA'RU NÅ' RÖKA?»

Jag ryckte till och tittade upp på en man av obestämbart medelålder, troligen yngre än han såg ut efter ett hårt liv i samhällets utkanter. Jag behärskade min ryggradsreflex att snäsa av honom. Min liberala och humanistiska uppfostran och skolning tog överhanden.

»Nej, tyvärr, jag röker inte.» Hade det varit någon annan hade jag säkert lagt till en uppmaning att han borde lägga av med lasten, men det höll jag inne med. Om det var av artighetsskäl eller för att undvika en snyting låter jag vara osagt.

Oombedd slog han sej ner bredvid mej på parkbänken där jag satt. Och jag accepterade sällskapet. Solen sken och det var första dagen på mitt sommarlov. Jag hade just sagt trevlig sommar till mina elever före den sedvanliga avslutningen i kyrkan, en tradition jag gärna är en del av, inte främst av religiösa skäl, snarare av en blandning av nostalgi och vördnad för vår svenska kultur. Att med inte alltför sonor stämma sjunga med i *Den blomstertid nu kommer* faller sej naturligt för mej.

»Ha'ru lunchrast nu?» Av hans röst kunde jag höra att han var nykter eller i alla fall inte särskilt påverkad. Han sträckte fram handen. »Markus.»

»Martin, nej, jag är lärare, jag börjar mitt sommarlov idag», sa jag när jag tog hans hand.

»Då har du studerat vid universitet då?» Jag nickade och noterade lite konfunderad att både hans språk och hans röst förändrats. Som vore han en skådespelare som gick in i en ny roll.

»Jag är också akademiker.» Om han reagerade på min häpna min visade han det inte.

»Vad har du studerat?»

»Jag började studera psykologi i Uppsala.»

»Så du är psykolog då?»

»Nej, det blev aldrig någon examen. När jag skulle skriva min examensuppsats blev det problem.»

»Blev du, eller någon som stod dig nära, sjuk eller tröttnade du bara på studierna, tappade motivationen?»

»Nej faktiskt inte någondera av alternativen. Jag blev aktivt motarbetad av min handledare och institutionen, när jag hade informerat dom om mitt tilltänkta uppsatsämne.»

När han sa det blev jag intresserad, för ett ögonblick tänkte jag att han drog en vals, kanske för att få mej positiv och lämna honom en slant, men när jag såg hans ansikte och ögon visste jag att han talade sanning.

»Vad var det för ämne som var så provokativt då?»

»Jo, jag hade tänkt skriva om de sammanträffanden som ständigt dyker upp i våra liv om vi är vakna för dom och dessutom ser efter om dom kan vara meningsfulla för oss. Och ännu viktigare, i förlängningen måste vi fråga oss om vi med vår fokuserade vilja kan få saker att hända. Men dom sa föraktfullt att det här bara var ovetenskapligt nonsens som inte hörde hemma på en respekterad vetenskaplig institution, flum helt enkelt.»

Även om vi inte hade läst mycket vetenskapsteori på Lärarhögskolan så hade det fastnat i ryggmärgen att för att något skulle betraktas som vetenskap så måste det man undersökte kunna mätas och andra forskare skulle kunna göra om samma undersökning och få samma resultat.

»Men det måste väl vara svårt att mäta och kvantifiera sådana saker även om psykologi inte är en naturvetenskap?»

Han tittade tankfullt rakt ut i luften innan han vände sej till mej igen med ett litet leende.

»Mm, det var så dom sa men inte lika taktfullt som du ... Du, det var trevligt att prata med dej, men nu måste jag leta upp nån som till skillnad från dej har oskicket att vara rökare.»

Han reste sej mödosamt och började gå. När han hade gått några steg vände han sej om och gjorde leende nån slags honnör till mej.

MARTIN

MARTIN SKULLE SNART kunna fira sitt tjugotårsjubileum som grundskolelärare. Inte för att han skulle komma att göra det, i hans pragmatiska, enkla livsfilosofi gick livet vidare oavsett firanden eller icke-firanden. Det gick vidare ända till det en dag skulle ta slut och den dagen ägnade han inte heller många tankar. Och fick han säga det själv tyckte han inte att åren som lärare ännu satt alltför djupa spår vare sig i hans inre eller i hans yttre. Hans 80 kilo var på hans längd, nästan 190 cm, optimalt fördelade tyckte han och förklarade det med dom tre dagar i veckan han tränade hårt på sitt gym. Det mörkblonda håret hade fått några gråa strån och kanske blivit lite tunnare om man tittade noga. Hans klädstil hade inte heller förändrats mycket under åren, han var en jeans-och-tröjaman.

Alla dom nästan tjugot åren hade han undervisat på Rotanskolan söder om stan. Bland eleverna, både nuvarande och dom som gått där förut, kallades skolan allmänt Råttan. »Går du på Råttan?» kunde en ung pojke eller flicka fråga någon i samma ålder. Att han kommit att en gång hamna på Råttan, som han också kallade skolan precis som de flesta av hans elever, var som så mycket annat här i livet en slump. När han skulle praktisera för första gången under sina år på Lärarhögskolan kom det att bli just den skolan han kom till. Och om han blev tillfrågad om varför han också kom tillbaka, när han sedan var nybakad lärare, svarade han alltid att det berodde på Annie, som var rektor när han kom på sin första praktik och fortfarande var det, när han

såg sej om efter arbete när studierna var slutförda. Han beskrev henne som en soul mate men var noga med att påpeka att det bara var på det professionella planet. Hennes filosofi som pedagog och sedermera rektor var att all lyckad undervisning började med Ordning, med stort O.

När hon hade ett introduktionssamtal med Martin när han kom första gången för att fullgöra sin praktik berättade hon hur det var när hon själv kom till Råttan som nybakad lärare. Med stora ambitioner och förhoppningar om att hjälpa sina unga elever ut i livet blev mötet med verkligheten en chock. Första dagen när hon kom hem grät hon och svor på att inte gå tillbaka nästa dag. Visserligen visste hon från högskolan och i viss mån från sin egen praktikperiod under studierna att sjuttiotalsflummet var en realitet men inte trodde hon att det kunde vara så här. Eleverna var minst sagt ointresserade av vad hon sade och gjorde och när hon försökte återkalla ordning i klassen blev hon utbuad och utskrattad.

Men uppfostrad till en Duktig flicka bet hon ihop och gick tillbaka nästa dag och nästa och nästa. Gav sej inte förrän hon fick den i hennes ögon mesige rektorn att ge henne en lärarasistent till att i första hand hålla de oroliga elementen i schack så att hon kunde undervisa dom som visade åtminstone ett litet intresse för att lära sej något. Och mot sina förväntningar, om hon skulle vara ärlig, fick hon igenom sitt krav att själv välja ut sin assistent, Robin.

»Och du påminner om honom», sa hon till Martin, »storväxt, jag tror han spelade hockey, och lugn.»

Robin och hon blev ett bra team. Tillsammans lyckades dom. Dom skapade ordning, inte kadaverdisciplin utan en ordning som möjliggjorde inläring. Utan att dom talade om det blev det så att Robin ägnade sej åt dom omotiverade och bråkiga och hon åt dom som ville lära sej. Dom var inte heller alltid lätta att handskas med i den meningen att dom lärt sej av den nya tidsandan

från sextio- och sjuttiotalen att ifrågasätta och diskutera.

När hon kom till sin första skolavslutning fick hon precis som efter sin första dag tåra i ögonen men av en helt annan anledning. En av pojkar i hennes nia, Micke, som i början av terminen varit den mest aggressiva och som gjort mest för att knäcka henne kom fram innan ceremonin i kyrkan började.

»Jag vill tacka dig, Annie.» Han blev tyst en stund som om han letade efter ord. »Och också be om ursäkt för att jag var så taskig mot dej när du kom till skolan. Du och Robin fick ordning på mej, jag tror mina betyg kommer att räcka till för att komma in på bygglinjen och jag har fått lust att lära mej mer både om sånt du lärt oss och praktiska saker som att bygga hus.» När han sagt det tog han fram en liten bukett som han haft dold bakom ryggen. Hon kramade honom spontant och varmt.

»Tack Micke, och lycka till i fortsättningen!»

När Martin sedan kom till skolan som ordinarie lärare på högstadiet kunde han konstatera att den fortfarande genomsyrades av Annie-doktrinen och gjorde hans entré betydligt lättare än den hon hade haft ungefär 15 år tidigare. Och han hade fört arvet vidare.

Med hennes plattform att stå på hade han kunnat koncentrera sej inte bara på att kunna lära ut något utan också hur han gjorde det och vad han lärde ut.

Sin blivande fru, Maria, hade han träffat på högskolan och utan att det var planerat hade dom blivit föräldrar redan innan sin examen. Inte för ett ögonblick hade dom övervägt att Maria skulle göra abort för att det väntade barnet kunde störa deras studier. Och som ett tack från ovan visade sej lilla Sofie vara en riktig solstråle med god sömn, matlust och alla andra goda egenskaper som nyblivna föräldrar ofta bara kan drömma om.

Dom blev färdiga ungefär samtidigt med sin examen och var helt överens om att de inte skulle söka jobb på samma skola. Även om dom stod varandra nära trots de slitningar som dålig ekono-

mi, ett litet barn att uppfostra och studierna i sej kunde ge så var dom rörande eniga att dom inte behövde ses tjugofyra timmar om dygnet. Eftersom Sofie var dagismogen rätt snart efter deras examina så kunde dom bägge börja jobba.

Bostadsfrågan var ett problem att lösa som för de flesta i Stockholm, men Martin som var född i stan hade varit förutseende och ställt sej i bostadskön tidigt och tack var det fick dom ett erbjudande om en trea i förorten Bredäng. Innan de åkte för att se på lägenheten hade dom diskuterat om de skulle ta lån och köpa en bostadsrätt eller försöka få en hyresrätt som den de erbjudits. De hade en vag uppfattning att Bredäng var eller hade varit en problemförort med stökiga ungdomar så helgen innan de skulle titta på lägenheten åkte de ut till den för att med egna ögon se hur det såg ut. Kommunikationerna med T-bana var uppenbarligen bra. I centrum fanns service med affärer, banker och post och annan service som räckte bra för deras grundläggande behov. De blev lite förvånade, när de såg hur grönt det var, inte som de betongförorter de sett på TV. Badplats fanns nere vid Mälaren och gångstigar fanns både söderut och norrut mot stan efter sjön.

När de sedan två dagar senare kom för att titta på lägenheten mötte de ett äldre par i porten. Martin började spontant tala med dom.

»Förlåt att vi stör, vi är här för att titta på en lägenhet i huset. I helgen var vi och tittade oss omkring här och blev förvånade att det var så grönt här i Bredäng. Har ni bott här länge?»

Det gamla paret verkade inte alls störda. Kvinnan svarade genast Martin.

»Ja, vi är veteraner här. Vi bor på fyra trappor i 135:an där borta.» Hon pekade bortåt den ena korridoren. »Vi flyttade in -65, när dom fortfarande höll på och byggde ovanför oss och gångvägarna ner till centrum var leriga.»

»Det var inte läge för högklackat precis,» fyllde mannen i med ett leende.

»Var det mycket barnfamiljer här då?»

»Verkligen, vi hade två redan, när vi flyttade hit och yngsta dottern föddes efter ett år. Men det kändes som himmelriket att komma hit. Vi hade bott alla fyra i en ruffig etta vid Bergsunds strand.»

»Det största problemet i början var kommunikationerna, de första åren fanns det ingen tunnelbana och jag började jobba tidigt på morgnarna så det blev inte så lång nattsömn ibland.»
Mannen såg leende på hustrun som nickade.

»Har inte Bredäng haft lite dåligt rykte, miljonprogram och stökiga ungdomar och så?» Maria såg frågande på dom.

»Nja, det hände några saker på 70-talet som nog bidrog till att folk fick lite fel uppfattning om vår stadsdel. Jag menar 10 000 människor flyttar på relativt kort tid in i en helt nybyggd stadsdel. Det blir lite växtvärk om man säger så. Och miljonprogram, Bredäng byggdes faktiskt före det. Men det blev visst lite för bra, när man satte igång på allvar med det som kallas miljonprogrammet blev det nog snålare med både det ena och det andra. Violas bror har varit med och byggt både här och i Rinkeby så han har berättat en del.»

»Vi ska inte störa er längre, vi tackar för att ni tog er tid med våra frågor,» sa Martin.

»Det var ett nöje, vi hoppas att ni kommer att gilla lägenheten, så kanske vi ses mer framöver.»

Och Maria och Martin blev helt nöjda med sin lägenhet. Det var en ung man som verkade lite nervös som visade den. Dom undrade om han ensam bott i en stor trea, men frågade inte. Senare när de flyttat in berättade några grannar, att hans föräldrar hade dött i en bilolycka.